

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.50494.0>

Justifying the Status of Good Urban Governance Using the Mixed Method in the New City of Golbahar¹

Hamed Roshaneri

PhD student, Department of Geography, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

Mohammad Ali Ahmadian²

Associate Professor, Department of Geography, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

Omid Ali Kharazmi

Assistant Professor, Department of Geography, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Received: 20 September 2022   Revised: 4 January 2023   Accepted: 24 January 2023

Abstract

Today, the underlying driver of urban issues is the problems that the administrative bodies of the cities and metropolises, such as municipalities, struggle with, and the failure in informing the public and clarifying performance, legality, consensus and collective wisdom of authorities, participation, etc., have undermined their performance. This research aims to elaborate on the status of good urban governance using the mixed method in the new city of Golbahar. To investigate the status of good governance dimensions in the new city of Golbahar, 385 questionnaires were distributed among citizens, 48 questionnaires were submitted to municipal and city council experts, and semi-structured interviews were conducted with 10 officials of the new cities. Then, adopting a mixed approach, which merges quantitative (descriptive-analytical) and qualitative methods, the status of good urban governance indicators in Golbahar was evaluated. The results derived from the analysis of good urban governance indicators suggest that their average scores, with the exception of legality, transparency and strategic vision, were below average as reported by citizens (within the relative range of 2.5 to 3.5). Moreover, the results of qualitative analysis revealed that the main flaws and inadequacies plaguing governance in the management system of the new city of Golbahar are lack of motivation and sense of belonging to the place in the citizens, non-transparency of the laws and the citizens' mistrust in the authorities.

Keywords: Good Urban Governance, New Cities, Mixed Method, Golbahar

---

1. The article is extracted from the doctoral thesis of the first author of the article at Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

2. Corresponding Author: Email: hmadian@ferdowsi.um.ac.ir

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)

 <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.50494.0>

مقاله پژوهشی-مطالعه موردی

مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، سال بیست و دوم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، شماره پیاپی ۴۶

تبیین جایگاه حکمروایی خوب شهری با استفاده از روش آمیخته ترکیبی در شهر جدید گلبهار^۱

حامد روشنایی (دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران)

hamed-roshanaei@mshdiau.ac.ir

محمدعلی احمدیان (دانشیار گروه جغرافیا، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، نویسنده مسئول)

hmadian@ferdowsi.um.ac.ir

امیدعلی خوارزمی (استادیار، گروه جغرافیا، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران)

kharazmi@um.ac.ir

صص ۵۷ - ۸۸

چکیده

امروزه آنچه که به مسائل و مشکلات شهری دامن می‌زند، معضلاتی است که نهادهای مدیریتی شهرها و کلان‌شهرهای کشور مثل شهرداری‌ها با آن‌ها درگیر هستند و نارسایی در اطلاع‌رسانی و شفاف‌سازی عملکردی، قانونمندی و اجماع و خرد جمعی مسئولان، مشارکت و... موجب کاهش عملکرد آن‌ها شده است. هدف از پژوهش حاضر تبیین جایگاه حکمروایی خوب شهری با استفاده از روش آمیخته در شهر جدید گلبهار است. به منظور بررسی وضعیت موجود ابعاد حکمروایی خوب در شهر جدید گلبهار، تعداد ۳۸۵ پرسش‌نامه برای شهروندان و تعداد ۴۸ پرسش‌نامه برای کارشناسان شهرداری و شورای شهر توزیع شد و همچنین با ۱۰ نفر از کارشناسان حوزه شهرهای جدید مصاحبه نیمه‌ساختار انجام شد و سپس با رویکرد آمیخته که حاصل تلفیق روش‌های کمی (روش توصیفی - تحلیلی) و کیفی است، وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در گلبهار ارزیابی شد. نتایج به دست آمده از تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری

۱. مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول مقاله در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد است.

نشان دهنده این است که همه نمرات میانگین آن‌ها به جز شاخص‌های قانونمندی، شفافیت و بینش راهبردی که از دیدگاه شهروندان در حد پایین‌تر از متوسط گزارش شده‌اند، در محدوده نسبی متوسط - ۲ / ۵ تا ۳ / ۵ - هستند. همچنین نتایج تحلیل‌های کیفی نشان داد که بیشتر نقص و نارسایی‌هایی که ابعاد حکمروایی در نظام مدیریتی شهر جدید گلبهار با آن دست‌به‌گریبان هستند؛ نبود انگیزه و حس تعلق مکانی نداشتن شهروندان، شفاف نبودن قوانین و اعتماد نداشتن شهروندان به مسئولان است.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب شهری، شهرهای جدید، روش آمیخته، گلبهار

۱. مقدمه

امروزه شهرها با مشکلات روزافزونی از جمله افزایش جمعیت، حاشیه‌نشینی، آلودگی‌های زیست‌محیطی، فقر و ... مواجه هستند و در این میان کلان‌شهرها وضعیت نگران‌کننده‌تری دارند. مدیران شهری، به‌ویژه در کلان‌شهرها نیز با انواع مشکلات مدیریتی مواجه هستند و این امر نارضایتی مسئولان رده بالا و شهروندان را به همراه داشته است. کنشگران شهری شامل دسته‌های حکومتی، خصوصی و عمومی، هر یک در صورت امکان خواهان افزایش میزان قدرت و نفوذ در جامعه هستند. برحسب میزان قدرت و نفوذ این عناصر می‌توان دو رویکرد حکومت شهری و حکمروایی شهری را تشخیص داد (کاظمیان، ۱۳۷۳، ص. ۳). یکی از عواملی که می‌تواند نقش اساسی در شکل‌گیری یک سیستم مدیریتی قوی در شهرها به‌ویژه در شهرهای جدید ایفای نقش کند، حکمروایی خوب شهری است. حکمروایی خوب، به‌طور کلی به اداره و تنظیم امور محلی و ملی و رابطه شهروندان و حاکمان توجه فراوان دارد و دارای مؤلفه‌هایی از جمله مشارکت، شفافیت، کارایی، اثربخشی، بینش راهبردی و ... است که مجموعه آن‌ها در فرایند اداره شهرها مفید و اثرگذار خواهند بود. در این راستا، هدف از این بررسی، تحلیل وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری با رویکرد مدیریت شهری در شهر جدید گلبهار است. در دهه‌های اخیر رویکرد حکمروایی خوب شهری، به‌عنوان اثربخش‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و پایدارترین شیوه در مدیریت شهرها مطرح شده است. از آنجاکه در نظام فعلی، شهرداری‌ها مهم‌ترین نقش را در برنامه‌ریزی و اداره امور شهری دارند، تحقق این رویکرد در این سازمان

می‌تواند به‌عنوان راهکاری برای گریز از مشکلات فعلی که گریبان‌گیر شهرهاست، به‌شمار آید (کاظمی دارافشانی و شفیع، ۱۳۹۴، ص. ۱). رشد شتابان شهرنشینی و بزرگ‌تر شدن مداوم اندازه کلان‌شهرهای ایران، همراه با استمرار مدیریت ناقص و ناتوان حکمروایی شهری، تقاضای روزافزون شهروندان از دستگاه‌های خدمات‌رسان و ...، معضلات مدیریتی کلان‌شهرها را بیشتر کرده است. چنانچه بعضی معتقد هستند: «طی سه دهه گذشته که نقطه عطف تحولات جمعیتی در ایران است، به‌تدریج اندازه کلان‌شهرها و قطب‌های عمده جمعیتی بزرگ‌تر شده و کشور دچار تعمیق روزافزون شکاف در نظام شهری و گسیختگی شبکه شهری شده و نقش شهرهای میانی و کوچک در ایجاد تعادل از بین رفته است» (رحمانی، ۱۳۹۱، ص. ۱۰۲). مشکل قطب‌های بزرگ جمعیتی در کلان‌شهرها صرفاً به اندازه و ابعاد شهر و ... ختم نمی‌شود، بلکه کاهش شاخص‌های کیفی زندگی به دلیل افزایش غیر متعارف جمعیت شهرها، بر مشکلات قبلی می‌افزاید. اگرچه شکوئی بر این باور است که افزایش شتاب‌آلود جمعیت شهری تخریب شدید کیفیت زندگی را در پی خواهد داشت (شکوئی، ۱۳۹۲، ص. ۱۹۶)، و یا اینکه تغییرات جمعیتی در زمره اصلی‌ترین عوامل شهرنشینی و تغییر شهری است (خمر، ۱۳۹۰، ص. ۲۲۷)، دستاوردهای آن برای کلان‌شهرها مشکلات بیشتری به همراه دارد. باید اذعان داشت که کلان‌شهر مشهد نیز از این پدیده مستثنی نیست. مشکلاتی مانند شهرگرایی ناسالم از قبیل آلونک‌نشینی، کمبود مسکن، تراکم شدید ترافیک، آلودگی هوا، آلودگی صوتی و جدایی‌گزینی شدید اجتماعی بین قشرهای مختلف جامعه شهری در سیستم شهری این کلان‌شهر مانند سایر کلان‌شهرهای جهان سوم خلل ایجاد کرده است (شکوئی، ۱۳۹۱، ص. ۴۴۰). شهرهای جدید در مجاورت کلان‌شهرهای بزرگ آن‌چنان که باید در پذیرش سرریز جمعیتی موفق نبوده‌اند. باتوجه به مکان‌یابی شهر جدید گلبهار بر پایه مطالعات اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی، همچنین به نظر می‌رسد وضعیت دسترسی و فاصله معقول با مادرشهر مشهد، به نظر می‌رسد که با گذشت نزدیک به دو دهه از شروع احداث آن در دست‌یابی به اهداف، در بازه زمانی پیش‌بینی‌شده، موفق نبوده است و براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، جمعیت شهر گلبهار در این سال، بالغ بر ۳۶,۸۷۷ تن بوده است (سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور، ۱۳۹۵). از پرسش‌های مهم درباره شهر جدید گلبهار این است که چرا

حداقل جمعیت مهاجر شهرستان‌ها و نواحی روستایی روانه شده به سوی کلان‌شهر مشهد، به این شهر که در جوار کلان‌شهر مشهد است، جذب نشده‌اند؟ همچنین چرا بخشی از سرریز جمعیتی مشهد روانه این شهر نشده‌اند و روزبه‌روز بر جمعیت حاشیه‌نشین مشهد افزوده شده است؟ یا چرا این شهر جدید از بدو احداث و جمعیت‌پذیری، دچار مسائل و مشکلاتی مانند نبود زیرساخت‌های خدماتی مناسب تفریحی، درمانی، بهداشتی، نبود زیرساخت‌های مناسب تجاری و اقتصادی، نبود امکانات مناسب حمل و نقل درون‌شهری و برون‌شهری، نبود تعامل سازنده و مناسب میان شهروندان و مسئولان مدیریتی شهر (شهرداری و شورای شهر) است؟ و پرسش دیگر اینکه چرا عناصر الهام‌بخش هویتی و احساس تعلق خاطر شهروندان در این شهر جدید، ضعف اساسی دارد و فضای طراحی شده برای شهروندان شادابی و نشاطی برای آنان نداشته و شهر شکل خوابگاهی صرف به خود گرفته است و زایا و مولد شغل، آموزش و... نیست؟ یکی از مفاهیمی که می‌تواند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم با مسائل و مشکلات این شهر جدید مرتبط باشد؛ حکمروایی خوب شهری است. با این توضیح که این الگو با داشتن مؤلفه‌هایی مانند مشارکت، قانون‌مندی، پاسخ‌گویی و... می‌تواند در کاهش و حل مشکلات پیش روی شهرهای جدید مؤثر باشد. در واقع، اگر شهروندان یک شهر به یکدیگر اعتماد داشته باشند، می‌توانند روحیه مشارکت‌پذیری خود را بالا ببرند و این امر باعث می‌شود تعامل سازنده‌ای میان شهروندان و مسئولان به وجود آید و مردم به شهر زندگی خود، احساس مسئولیت و احساس تعلق خاطر داشته باشند. در این راستا، یکی از مفاهیم مهمی که می‌تواند با این مسائل و مشکلات ارتباط مستقیم یا غیرمستقیم داشته باشد، حکمروایی شهری است که اخیراً توجه اکثر صاحب‌نظران حوزه‌های مطالعات جغرافیایی شهری، برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای را جلب کرده است. با این توضیح که در حکومت‌های محلی، حکمروایی شهری مبتنی بر رضایتمندی شهروندان، کمترین پاسخ به حداقل مطالبات حقوق شهروندی بوده و حکمرانان بایستی به آن توجه و متناسب با آن اقدام کنند. بانک جهانی، حکمروایی شهری مطلوب را مجموعه‌ای از روش‌های فردی، نهادی، عمومی و خصوصی می‌داند که امور مشترک مردم را اداره می‌کند (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰، ص. ۱). با توجه به موارد گفته‌شده، مسئله اصلی تحقیق این است که وضعیت موجود ابعاد حکمروایی خوب شهری در سیستم مدیریتی شهر گلبهار چگونه

است؟ و چه راهکارهایی جهت بهبود آن پیشنهاد می‌شود؟ فرضیه مطرح شده آن است که به نظر می‌رسد وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان و کارشناسان در شهر جدید گلبهار در سطح نامطلوب ارزیابی می‌شود.

۲. پیشینه تحقیق

برایان مک لالین^۱ اولین نظریه‌پرداز است که در سال ۱۹۷۳ مفهوم حکمروایی خوب را مطرح کرد (کاظمی، ۱۳۸۶، ص. ۵). از نظر او «حکومت شهری» باید به روندهای تغییر در شهر پاسخگوتر^۲ باشد، اقداماتش با مسائل شهری و تحول آن‌ها متناسب‌تر^۳ باشد، به اجتماع مسئول و پاسخگوتر و به‌عنوان بخش مهمی از نظام یادگیری اجتماعی بهتر عمل کند و سرانجام نقش مهمی در پیش‌بینی، کشف و استقبال از آینده ایفا کند. این فرایندها به وجود شبکه ارتباطات در داخل سازمان‌های رسمی حکومت و نظام‌های برنامه‌ریزی آن و همچنین شبکه ارتباطات میان آن سازمان‌ها و اجتماع و نظام‌های شهری آن بسیار متکی است (برک‌پور و اسدی ۱۳۸۸، ص. ۱). مرکز سکونتگاه‌های انسانی سازمان ملل متحد (هابیتات^۴) مهم‌ترین سازمانی است که به تشریح اصول حکمروایی مطلوب شهری پرداخته است. از نظر این سازمان حکمروایی در جهان شهری‌شده امروز، بسیار پیچیده و دشوار است و عوامل درهم‌تنیده و متعامل کثیری در آن دخیل هستند. مدیران شهری با افراد ذی‌نفع متعدد، منابع و اقدامات به‌هم‌وابسته، اهداف مشترک و مرزهای نامشخص میان بخش خصوصی و عمومی، رسمی و غیررسمی و بخش‌های جامعه مدنی و دولتی سروکار داشته و با چالش هماهنگی بیشتر، مذاکره و ایجاد اجماع بین همه ذی‌نفعان و کنشگران مواجه هستند (هابیتات^۵، ۲۰۰۱، ص. ۱). این نهاد برای تحقق حکمروایی شهری خوب، «رویکرد توانمندسازی»^۶ را برگزیده است. این رویکرد از راهبردهای متعددی تشکیل شده که عبارتند از: تمرکززدایی^۷ از مسئولیت‌ها، منابع و حق تصمیم‌گیری^۸ و سهیم کردن

1. Brian Mc Laughlin
2. More Responsive
3. More Relevant
4. Habitat
5. Habitat
6. Enabling Approach
7. Decentralization
8. Subsidiarity

آن با مقامات محلی؛ محاسبه‌پذیری^۱؛ تشویق مشارکت جامعه مدنی به‌ویژه زنان در طراحی، اجرا و نظارت بر تصمیم‌ها و اقدام‌ها و تعیین اولویت‌های محلی؛ استفاده از شمار وسیعی از شرکت‌های بخش خصوصی برای رسیدن به اهداف عمومی؛ ظرفیت‌سازی^۲ تمامی ذی‌نفعان و عاملان شهری برای مشارکت کامل در تصمیم‌گیری و جریان‌های توسعه شهری؛ توسعه امکانات و فناوری‌های ارتباطی و اینترنتی برای حمایت از حکمروایی خوب و توسعه شهری پایدار. در مجموع حکمروایی خوب شهری را می‌توان شیوه و فرایند اداره امور شهری با مشارکت و تعامل سازنده سه بخش دولتی، خصوصی و مدنی به‌منظور نیل به شهر سالم، باکیفیت و قابلیت زندگی بالا و توسعه پایدار شهری تعریف کرد. جان پیر در سال ۲۰۰۵ در پژوهشی با عنوان «حکمرانی شهری مقایسه‌ای؛ آشکارسازی مسائل پیچیده» بحث می‌کند که رژیم‌ها و قدرت‌های شهری باید به‌عنوان یک مدل خاص تاریخی- فرهنگی حکمرانی شهری تعریف شوند. حکومت تطبیقی شهری، دارای پتانسیل فوق‌العاده‌ای در کمک به دانشمندان در کشف مکانیسم‌های علی و گرداندگان اصلی تغییرات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در سطح شهر است (پیر^۳، ۲۰۰۵، ص. ۴۴۷). همچنین کندی استوارد^۴ در پژوهشی با عنوان «طراحی شاخص‌های حکمروایی شهری خوب: اهمیت مشارکت شهروندان و ارزیابی آن در ونکوور»، به ذکر چالش‌های شاخص‌سازی پرداخته و آن‌ها را این‌گونه بر شمرده است: تعریف مفهوم، انتخاب سنج، انتخاب نمونه و ارزیابی شاخص‌ها. همچنین ضمن اشاره به شاخص‌های حکمروایی خوب براساس معیارهای سازمان ملل، مشارکت در انتخابات را در ونکوور از سال ۱۹۸۴ تا ۲۰۰۵ بررسی کرده و این شاخص را شاخص خوبی برای حکمروایی معرفی کرده است (استورات^۵، ۲۰۰۶، ص. ۱۹۷). نتایج پژوهشی که در زاهدان در سال ۱۳۹۰ با عنوان «بررسی نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی در پویایی اقتصاد شهری با تأکید بر حکمروایی خوب شهری» به انجام رسیده، بیانگر این مطلب است که پدیده سرمایه اجتماعی که خود را در انجمن‌های خودجوش مردمی و در نهایت جامعه مدنی نشان می‌دهد می‌تواند در پویایی اقتصاد شهری نقش مؤثری داشته باشد

1. Accountability
2. Building Capacity
3. Pierre
4. Kennedy Steward
5. Stewart

و در این زمینه توانسته است در تحقق حکمروایی خوب شهری گامی به جلو بردارد (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰، ص. ۱). در جایی که به نهادهای مدنی و شبکه‌های اجتماعی مردمی توجه شده، آثار مثبت آن در حوزه فعالیت‌های مربوطه (پویایی اقتصاد شهر) جلوه‌گر شده است.

۳. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نوع موردکاوی^۱ یا مطالعه موردی است. از آنجاکه روش‌های تحقیق کمی و کیفی به‌تنهایی نمی‌توانند پیچیدگی‌های مسائل و عناصر تشکیل‌دهنده نظام‌های تولید کالا و خدمات را بدون نقص مطالعه کنند، ترکیب این روش‌ها استفاده شده و از آن با عنوان «روش تحقیق آمیخته» یاد شده است. در دهه گذشته استفاده از روش‌های تحقیق آمیخته گسترش یافته است (بازرگان هرندی، ۱۳۸۷، ص. ۱۹-۳۶). در این میان روش‌های تحقیق آمیخته به‌عنوان رویکردی از روش‌های کمی و کیفی، موقعیتی را برای پژوهشگران به وجود آورده که براساس آن می‌توانند متدولوژی‌ها، طرح‌ها، مدل‌ها و روش‌های به‌کارگرفته‌شده در یک مطالعه پژوهشی واحد را در کنار هم قرار دهند. انجام مصاحبه‌های تخصصی با صاحب‌نظران با استفاده از مصاحبه ساخت‌یافته و نیم‌ساخت‌یافته، استفاده از تکنیک دلفی برای اطمینان از شاخص‌های استخراج‌شده و شناسایی شاخص‌های نهایی پژوهش از ویژگی‌های آن است. در پژوهش حاضر از روش آمیخته استفاده شده است. با ترکیب یافته‌های کمی و کیفی می‌توان به یک دید کلی درمورد یافته‌ها دست یافت که با هیچ‌یک از روش‌های کمی یا کیفی به‌تنهایی امکان‌پذیر نیست. گذشته از این پژوهش‌های ترکیبی در شفاف‌سازی شباهت‌ها و تفاوت‌های میان جوانب خاص یک پدیده بسیار کمک‌کننده است. در بخش کمی، رقم نمونه براساس فرمول کوکران^۲ ۳۸۵ نفر از شهروندان برآورد شده است و همچنین از ۴۸ نفر از مدیران و کارشناسان شهری، برای بررسی وضعیت موجود مفاهیم حکمروایی خوب شهری و نظام مدیریت شهری در بستر شهر و نهادهای مدیریتی نظرسنجی شده است؛ در بخش استنباطی از تکنیک آماری آزمون آلفای کرون باخ، T-test تک متغیره و ضریب همبستگی تاوی بی-کندال با استفاده از نرم افزار آماری SPSS22 و Excel بهره گرفته شده است. در بخش کیفی به ارزیابی مفاهیم حکمروایی

1. Case Study

2. Cochran

خوب شهری به‌ویژه در شهر جدید گلپهار پرداخته شده است و تعداد ۱۰ نفر از کارشناسان و خبرگان مدیریت شهری و دانشگاهی به‌عنوان نمونه مصاحبه انتخاب شده‌اند که در جدول ۱ آمده است:

جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

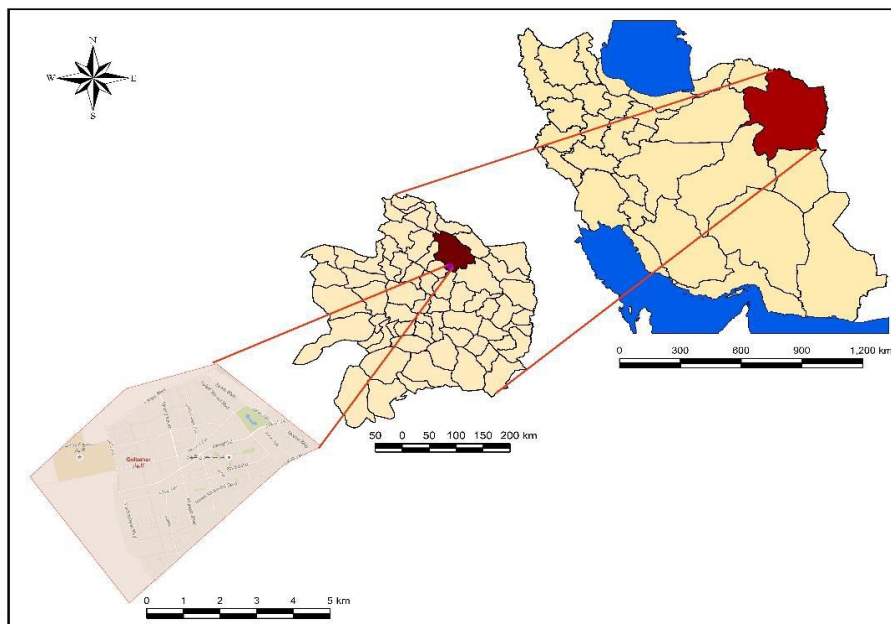
ردیف	گروه سازمانی	سازمان مربوط
۱	معاونت درآمد	شهرداری گلپهار
۲	معماری و شهرسازی	شهرداری گلپهار
۳	روابط عمومی	شهرداری گلپهار
۴	معماری و شهرسازی	شهرداری گلپهار
۵	عمران و سازه	شهرداری گلپهار
۶	گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری	عضویت هیئت علمی و صاحب نظر در حوزه شهرهای جدید
۷	گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری	عضویت هیئت علمی و صاحب نظر در حوزه شهرهای جدید
۸	گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری	عضویت هیئت علمی و صاحب نظر در حوزه شهرهای جدید
۹	گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری	عضویت هیئت علمی و صاحب نظر در حوزه شهرهای جدید
۱۰	گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری	عضویت هیئت علمی و صاحب نظر در حوزه شهرهای جدید

نمونه‌گیری به شیوه گلوله‌برفی^۱ انجام و حجم نمونه با توجه به «اشباع نظری» در نظر گرفته شده است (آریان، ۱۳۸۹، ص. ۱). در این روش به افراد نمونه، آزمودنی^۲ گفته نمی‌شود، بلکه به آنان، شرکت‌کننده^۳، مطلع^۴، یا همکار^۵ گفته می‌شود (عابدی، ۱۳۸۹، ص. ۳). در این مقاله با توجه به اصل اشباع نظری، در مجموع ۱۰ مصاحبه انجام شده است. در تحقیق حاضر، ابزار

1. Snowball
2. Subject
3. Participant
4. Informant
5. Colleague

جمع‌آوری اطلاعات، استفاده از مصاحبه‌های انفرادی نیمه‌ساختاریافته، به‌همراه برخی سؤال‌های محرک می‌باشد. در مرحله تحلیل داده‌ها از رویه‌های ویژه کدگذاری استفاده شده است. قابل اتکا بودن یافته‌های این تحقیق نیز با جداسازی ذهنیت محقق تقویت شده است. به این صورت که یافته‌های کیفی در دو قالب طبقات توصیفی و فضای نتیجه که خود بر مبنای طبقات توصیفی شکل می‌گیرد، ارائه می‌شوند.

شهر جدید گلبهار به عنوان عرصه پژوهش انتخاب شده است. این شهر در ۴۵ کیلومتری شمال غرب مشهد قرار گرفته است. شهر جدید گلبهار از نظر موقعیت جغرافیایی در ۳۶ درجه و ۳۳ دقیقه عرض شمالی و ۵۹ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی قرار گرفته و ارتفاع شهر از سطح دریا ۱۲۵۰ متر است (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۸۴، ص. ۱۲). وسعت اراضی محدوده شهری گلبهار حدود ۴۰۰۰ هزار هکتار است و طراحی آن از بافتی خطی - شطرنجی تبعیت می‌کند. محدوده طراحی شده از ۲ منطقه و ۴ ناحیه شهری تشکیل شده است (مهندسان مشاور مهران، ۱۳۷۷، ص. ۳۹). طرح جامع گلبهار برای جمعیت ۲۰۰ هزار نفر و قابل توسعه تا ۴۰۰ هزار نفر در تاریخ ۷ / ۴ / ۱۳۷۲ به‌عنوان اولین مصوبه طرح جامع شهرهای جدید به تصویب شورای عالی شهرسازی ایران رسید. در ادامه روند توسعه و براساس نتایج سرشماری ۱۳۸۵ جمعیت شهر جدید گلبهار ۷۰۳۹ نفر رسیده است (سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵) و جمعیت این شهر تا پایان سال ۱۳۹۳ حدود ۳۵ هزار نفر بوده است. سهم مسکن مهر این شهر، ۴۰ هزار واحد است.

شکل ۱. موقعیت شهر جدید گلپهار

مأخذ: سیف‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۷، صص. ۳۵-۴۹

۴. مبانی نظری تحقیق

با توجه به تغییر و تحولاتی که در دهه‌های اخیر و در اثر فرایندهای جهانی شدن به وجود آمده است، حکمروایی نیز ابعاد تازه‌ای یافته که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تمرکززدایی، مشارکت جامعه، حاکمیت چندسطحی و سیاست‌های فرایندمحور اشاره کرد (هابیتات، ۲۰۰۱، ص. ۱۱۶). به‌طور کلی، ابعاد حکمروایی خوب شهری از نظر تحقیقات بین‌المللی به شرح جدول ۱ آمده است.

جدول ۲. شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از نظر تحقیقات بین‌المللی

مأخذ: برک‌پور، ۱۳۸۶، صص. ۴۹۹ - ۵۰۱

ویژگی‌های مطرح‌شده برای حکمروایی	سازمان مطرح‌کننده
سیاست‌گذاری قابل پیش‌بینی، آشکار و روشن‌بین، قانونمندی، فرآیندهای شفاف و جامعه مدنی مشارکت‌کننده در امور عمومی	بانک جهانی
مشارکت، قانونمندی، شفافیت، پذیرا بودن و پاسخگو بودن، جهت‌گیری توافقی، عدالت، اثربخشی و کارایی، مسئولیت و پاسخ‌گویی، بینش راهبردی	سازمان ملل
مسئولیت و پاسخ‌گویی، پذیرا بودن و پاسخگو بودن، نوآوری، مدیریت، همکاری بخش‌های خصوصی و دولتی، کنش متقابل شهروندان و حکومت محلی، مدیریت غیرمتمرکز، توسعه منابع انسانی	سند آموخته‌های حاصل از انجام اقدامات نمونه در کشورهای آسیایی
مشارکتی، شفاف، مسئول، اثربخش، عدالت‌پذیر، قانونمند، در نظر گرفتن نظر گروه‌های محروم، در نظر گرفتن اولویت‌ها بر پایه توافق گسترده جامعه	کنفرانس UNDP با عنوان «ارتباط بخش خصوصی و دولتی در مدیریت محیط زیست شهری»
درجه مشروعیّت، مسئولیت و کارآمدی	گروه تحقیق مؤسسه بین‌المللی علوم اداری

همچنین در دومین کنفرانس ملل متحد درباره سکونتگاه‌های انسانی، معیارهایی چون پاسخگو بودن، فراگیر بودن، مشارکت‌جو بودن، قانون‌مدار بودن و شفافیت داشتن، به‌عنوان ویژگی‌های حکمروایی خوب مطرح شد. از برآیند دیدگاه‌های مختلف، حکمروایی خوب، هفت ویژگی به شرح زیر دارد:

- ۱ - پاسخگویی^۱
- ۲ - شفافیت^۲
- ۳ - مشارکت^۳
- ۴ - انصاف و دربرگیرندگی^۴

1. Responsiveness
2. Transparency
3. Participation
4. Fairness and Inclusion

۵ - اجماع‌گرایی^۱

۶ - کارایی و کارآمدی^۲

۷ - پیروی از قانون^۳ (تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸، صص. ۵۲ - ۵۳).

براساس مرور مبانی نظری می‌توان هشت مشخصه اصلی را برای حکمروایی خوب شهری در نظر گرفت: مشارکت، اجماع‌محوری، مسئولیت‌پذیری، شفافیت، پاسخگویی، اثربخشی و کارایی، منصفانه و همه‌گیر بودن و پیرو حکومت قانون بودن. این شاخص‌ها که برگرفته از استانداردهای مختلف و منابع گوناگون است به صورت جدول زیر و در قالب چارچوب نظری پژوهش بیان شده است.

جدول ۳. ابعاد و شاخص‌های حکمروایی خوب شهری

مأخذ: مطالعات نگارندگان، ۱۳۹۸

ردیف	بعد	شاخص‌ها	منابع
۱	مشارکت	انتخاب شهردار: این شاخص حاکی از آن است که آیا شهردار منتخب بومی است یا خیر. مشارکت رأی‌دهندگان بر حسب جنسیت: شامل درصد کل شرکت‌کنندگان اعم از مرد و زن نیز درصد رأی‌دهندگان زن و مرد در انتخابات نسبت به سطح اقتدار محلی. فراهم کردن فرصت برای مشارکت‌های عام	(صفایی‌پور و سایر همکاران، ۱۳۹۲، ص ۱۲۶).
۲	قانونمندی	عملی شدن چهارچوب‌های قانونی به صورت عادلانه و بی‌طرفانه حمایت کامل از حقوق بشر و به‌ویژه اقلیت‌ها و اجرای بی‌طرفانه	(تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸، صص. ۴۵-۵۸)
۳	شفافیت	شفاف بودن شهرداری در استفاده از بودجه انتشار گزارش از عملکرد شهرداری به صورت شفاف در دسترس و شفاف بودن قوانین شهرداری	(صفایی‌پور و سایر همکاران، ۱۳۹۲، ص ۱۲۶)
۴	پاسخگویی	توجه دولت به شهروندان از لحاظ اصول اخلاقی، قوانین و مقررات، عدالت و برابری، صرفه‌جویی در منابع، کارایی در تولید، مشارکت دادن آنها و توانمند کردن ارباب رجوع	(صفایی‌پور و سایر همکاران، ۱۳۹۲، ص ۱۲۶)

1. Consensus
2. Efficiency and Effectiveness
3. Follow the Law

منابع	شاخص‌ها	بعد	ردیف
	کسب رضایت ارباب رجوع هر دستگاه		
(حکیمی، ۱۳۷۶، ص. ۴۴. (بختیاری، ۱۳۸۲، ص. ۷۹)	ایجاد زمینه‌هایی برای به حداقل رساندن نارضایتی مردم از اوضاع ایجاد حس تعهد به جامعه و داشتن سهم در آن برخورداری همه افراد از فرصت‌های برابر	عدالت	۵
(تقوایی و تاجدار، ۱۳۸۸، صص. ۴۵-۵۸)	حرکت سازمان‌های مردم‌نهاد در جهت کارآیی اقتصادی بها دادن به نقش شهروندان	اثربخشی	۶
-	تعهد به انجام کاری و پذیرفتن مسئولیت انجام آن مسئولیت انسان در برابر محیط زیست	مسئولیت پذیری	۷
(بختیاری، ۱۳۸۲، ص. ۷۹)	داشتن برنامه‌های میان‌مدت و درازمدت مناسب شهرداری و شورای شهر برای شهر و شهروندان	بیش راهبردی	۸

۵. یافته‌های تحقیق

۵.۱. یافته‌های توصیفی

توصیفاتی از اطلاعات شهروندان و کارشناسان شرکت‌کننده در نظرسنجی در جدول ۴ آمده

است:

جدول ۴. توزیع پاسخگویان بر حسب سن و جنس

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

فراوانی			سن	درصد		فراوانی		ردیف	جنس
کارشناسان		شهروندان		کارشناس	شهروند	کارشناس	شهروند		
۲۵	۲۳	کمترین	۸۳/۳	۶۲/۱	۴۰	۲۳۹	مرد		
۶۰	۷۲	بیشترین	۱۶/۷	۳۷/۹	۸	۱۴۶	زن		

۵.۲. یافته‌های تحلیلی

۵.۲.۱. تحلیل کمی

بررسی توصیفی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در گلپهار

از آنجاکه سؤال‌های پرسش‌نامه براساس طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت طراحی شده‌اند که حد متوسط عدد ۳ در نظر گرفته شده است؛ بنابراین در تفسیر آن، گزینه بسیار نامطلوب؛ مقدار آن بین (۱ تا ۱/۵)، گزینه نامطلوب (۱/۵ تا ۲/۵)، گزینه متوسط (۲/۵ تا ۳/۵)، گزینه مطلوب (۳/۵ تا ۴/۵) و گزینه بسیار مطلوب (۴/۵ تا ۵) در نظر گرفته شده است. ابعاد ۸ گانه حکمروایی خوب شهری در وضعیت موجود سنجش شد؛ بر این اساس از میان تمام ابعاد حکمروایی خوب شهری شاخص قانونمندی بیشترین میانگین را با عدد ۳ / ۴۷ کسب کرده است. با تأمل در گویه‌هایی که به سنجش این شاخص پرداخته‌اند می‌توان دریافت که گویه «به اجرا گذاشتن چارچوب‌های قانونی به صورت عادلانه و بی‌طرفانه در شهرداری شهر جدید گلپهار» با عدد ۳ / ۰۸ بیشترین میانگین را در بین سایر سنجها کسب کرده است که نشان می‌دهد از دیدگاه شهروندان و کارشناسان شهری در شهر جدید گلپهار مقوله قانون‌گذاری از جایگاه بهتری برخوردار است. درمقابل، ابعاد شفافیت و مسئولیت‌پذیری میانگین یکسانی را با عدد ۲ / ۴۷ کسب کرده‌اند که کمترین میزان نسبت به سایر ابعاد است. از نظر کارشناسان، بعد مشارکت نسبت به سایر ابعاد میانگین ۲ / ۶۷ و بعد جهت‌گیری توافقی با اندکی اختلاف با میانگین ۲ / ۷۵ را گزارش می‌دهد که نشان می‌دهد کارشناسان شهری این دو بعد را در حکمروایی خوب شهری نظام مدیریتی شهر جدید گلپهار کمتر در نظر دارند. درمقابل، بعد عدالت همه‌جانبه با رتبه ۳ / ۲۹، مسئولیت‌پذیری و قانونمندی با رتبه ۳ / ۲۴ بهترین وضعیت را به لحاظ میانگین در حکمروایی خوب شهری کسب کرده‌اند. به‌طور کلی نتایج بررسی ابعاد حکمروایی خوب شهری در نظام مدیریتی شهر جدید گلپهار در وضعیت موجود به شرح جدول ۵ آمده است:

جدول ۵. نتایج بررسی ابعاد حکمروایی خوب شهری در نظام مدیریتی شهر جدید گلپهار در وضعیت

موجود

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

متغیر	میانگین وضعیت موجود شاخص های حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان	میانگین وضعیت موجود شاخص های حکمروایی خوب شهری از دیدگاه مدیران
جهت گیری توافقی	۲/۹۰	۲/۷۵
عدالت همه جانبه	۲/۷۲	۳/۲۹
فانونمندی	۳/۴۷	۳/۲۴
مشارکت	۲/۸۰	۲/۶۸
اثر بخشی و کارایی	۳/۱۷	۲/۹۲
شفافیت	۲/۴۷	۲/۹۳
مسئولیت پذیری	۲/۴۷	۳/۲۴
بینش راهبردی	۲/۴۹	۳/۰۲

آزمون T-Test تک نمونه

در این قسمت به منظور آزمون فرضیه، ابتدا به طور کلی و سپس جزئی، شاخص های تحقیق بررسی شدند که در ادامه نتایج آن آورده شده است.

جدول ۶. آزمون فرض آماری مربوط به کل ابعاد حکمروایی خوب شهری

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

نام متغیر	پاسخ دهندگان	درجه آزادی	میانگین	اختلاف میانگین	مقدار آماره T	سطح معناداری	حد پایین	حد بالا
متغیرهای حکمروایی مطلوب	شهروندان	۳۸۵	۲/۶۵۱	۰/۷۹۲	-۸/۶۳	۰/۰۰۰	-۰/۴۲۸	-۰/۲۶۹
	مدیران	۴۸	۳/۰۰۵	۰/۴۹۴	۰/۰۷۹	۰/۰۳۸	-۰/۱۳۸	۰/۱۴۹

براساس این جدول، نتایج حاصل از بررسی نظرات شهروندان و مدیران نشان داد که به ترتیب، مقدار آماره T عدد ۸/۶۳۹- و ۰/۰۷۹ و درجه آزادی ۳۸۵ و ۴۸ و در جامعه آماری شهروندان سطح معناداری ۰/۰۰۰ و در جامعه آماری مدیران سطح معناداری ۰/۰۳۸ است.

از آنجایی که سطح معناداری در جامعه آماری شهروندان کمتر از ۰/۰۵ (در سطح اطمینان ۹۵ درصد) و در جامعه آماری مدیران بیشتر از ۰/۰۵ است و در جامعه آماری شهروندان حد بالا و پایین منفی و در جامعه آماری مدیران حد بالا مثبت و حد پایین منفی است، می‌توان نتیجه گرفت از نظر شهروندان، این اختلاف در جهت منفی است و از نظر مدیران اختلاف معنادار است. بنابراین نتایج حاصل از آزمون فرضیه که در جدول آورده شده است نشان می‌دهد که از نظر شهروندان، مشارکت، اثربخشی و کارایی، شفافیت، قانونمندی، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی، جهت‌گیری توافقی، عدالت همه‌جانبه و بینش راهبردی از عوامل تعیین‌کننده حکمروایی خوب در نظام مدیریت شهرهای جدید در حد متوسط ارزیابی می‌شود؛ به عبارت دیگر، از نظر شهروندان، وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری، در سطح متوسط (براساس طیف لیکرت؛ گزینه متوسط؛ ۲/۵ تا ۳/۵) و از نظر مدیران هم، وضعیت این شاخص‌ها براساس طیف لیکرت (گزینه متوسط؛ ۳/۵ تا ۴/۵) در سطح متوسط ارزیابی می‌شود. افزون بر آن، مقدار ضریب همبستگی تاوی بی-کندال مقدار ۰/۰۱۶ به دست آمده است. نتایج نشان می‌دهد که به‌طور کلی مدیران وضعیت شاخص‌ها را بهتر از شهروندان ارزیابی نموده‌اند. به دلیل اینکه مقدار Sig. در این تحقیق ۰/۳۸۶ محاسبه شده است و این مقدار از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، پس این ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار نیست. باید گفت فرضیه اصلی پژوهش متشکل از هشت فرضیه فرعی بوده است که نتایج محاسبات آن در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. فرضیات فرعی پژوهش

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

فرضیه	عنوان	از دیدگاه شهروندان			از دیدگاه مدیران		
		تأیید	میانگین	تأیید نشدن	تأیید	میانگین	تأیید نشدن
H1	به نظر می‌رسد مشارکت در سطح نامطلوب ارزیابی شود.		۲/۶۸	*		۸۰/۲	*
H2	به نظر می‌رسد اثربخشی و کارایی در سطح نامطلوب ارزیابی شود.		۲/۹۲	*		۱۷/۳	*

فرضیه	عنوان	از دیدگاه شهروندان			از دیدگاه مدیران	
		تأیید	میانگین	تأیید نشدن	تأیید	میانگین
H3	به نظر می‌رسد شفافیت در سطح نامطلوب ارزیابی شود.	*	۴۷/۲			۹۳/۲
H4	به نظر می‌رسد قانونمندی در سطح نامطلوب ارزیابی شود.	*	۴۷/۲			۲۴/۳
H5	به نظر می‌رسد مسئولیت و پاسخگویی در سطح نامطلوب ارزیابی شود.		۵۹/۲	*		۴۸/۳
H6	به نظر می‌رسد جهت‌گیری توافقی در سطح نامطلوب ارزیابی شود.		۹۰/۲	*		۷۵/۲
H7	به نظر می‌رسد عدالت همه‌جانبه در سطح نامطلوب ارزیابی شود.		۷۲/۲	*		۳/۰۲
H8	به نظر می‌رسد بینش راهبردی در سطح نامطلوب ارزیابی شود.	*	۴۹/۲			۳/۰۲

همان‌طور که در جدول ملاحظه می‌شود از نظر شهروندان سه بعد حکمروایی خوب شهری یعنی شفافیت، قانونمندی و بینش راهبردی در نظام مدیریتی شهر جدید گلبهار در وضعیت نامطلوب هستند؛ یعنی پایین‌تر از حد نسبی میانگین ۲/۵ تا ۳/۵ گزارش شده‌اند و ابعاد دیگر حکمروایی خوب شهری در محدوده نسبی میانگین و در حد متوسط هستند. در مقابل، از دیدگاه مدیران تمامی ابعاد حکمروایی خوب در وضعیت متوسط و به بالا گزارش شده‌اند. عدم تأیید فرضیه نشان‌دهنده همسو بودن با فرضیه اصلی پژوهش و عدم تأیید هم بیانگر خلاف آن است.

۲.۲.۵. تحلیل کیفی

اینک به منظور تحلیل کیفی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری، نتایج حاصل از بررسی‌های به عمل آمده از ۱۰ نفر از کارشناسان حوزه شهرهای جدید به شرح زیر است:

یافته‌های حاصل از مصاحبه که اشاره به درک و تجربه مدیران و کارشناسان صاحب‌نظر از وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری در شهر جدید گلبهار و موانع پیشرفت آن در

ساختار مدیریت شهری شهر جدید گلپه‌ار در قالب طبقات توصیفی دارد همراه با ارائه راهکارها بررسی می‌شود.

مشارکت

یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که جایگاه مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و مدیریت امور شهری بسیار مهم است به طوری که موفقیت پروژه‌ها و برنامه‌های شهری به نقش مردم و نحوه دخالت آن‌ها بستگی خواهد داشت و تعیین نیازها، خواست‌ها و اولویت‌بندی پروژه‌ها در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، فضایی و ... با مشارکت مردم امکان‌پذیر است. جدول زیر وضعیت کیفی شاخص مشارکت را نشان می‌دهد.

جدول ۸. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت مشارکت

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
مشارکت	انگیزه نداشتن شهروندان و حس تعلق مکانی نداشتن آنان به شهر	مهاجرپذیر بودن شهر جدید گلپه‌ار و سابقه زندگی طولانی نداشتن شهروندان در این شهر
		یکپارچه نبودن قومی و حس ضعیف هویت شهری
		ازهم‌گسیختگی روابط میان شهروندان و محله‌گرایی ضعیف
	شفاف نبودن قوانین و اعتماد نداشتن شهروندان به مسئولان در شهر جدید گلپه‌ار	نامحرم دانستن مردم از سوی مسئولان در تهیه و اجرای طرح‌های توسعه شهری و سایر پروژه‌ها
		استفاده ابزاری مسئولان از مشارکت مردم و صوری بودن مشارکت
		تمایل نداشتن سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و مردم برای انجام پروژه‌های شهری به دلیل اعتماد نداشتن آنان

براساس مصاحبه‌های صورت گرفته، وضعیت مشارکت؛ موانع و راهکارهای ارتقای آن در دو طبقه توصیفی دسته‌بندی و منظم شده است. در طبقات توصیفی به دست آمده بیشتر مصاحبه‌شوندگان با بیان مفاهیم مختلف بر این باور هستند که نداشتن انگیزه، حس تعلق مکانی نداشتن شهروندان، شفاف نبودن قوانین و اعتماد نداشتن شهروندان به مسئولان در شهر جدید

گلبهار سبب شده است تا مشارکت در شهر جدید گلبهار سطح ضعیف تا سطح متوسط ارزیابی شود و این عامل تا حدودی مانع از مشارکت شهروندان نیز می‌شود.

اثربخشی و کارایی

جدول ۹ وضعیت کیفی شاخص اثربخشی و کارایی را نشان می‌دهد.

جدول ۹. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت اثربخشی و کارایی

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)	
اثربخشی و کارایی	نا کارآمدی و ناتوانی ساختارهای اداری و اجرایی و قانونی جدید گلبهار	فرایندها و نهادها به دلایل مختلف حمایت لازم را برای به نتیجه رساندن پروژه های شهری ندارند	
		نبود شفافیت لازم در قوانین موجود در شهرداری و ... در تصمیم گیری ها	
		نبود شفافیت در دستگاه های اجرایی، اعتماد شهروندان را به مجموعه های مدیریتی شهر و شهرداری از بین می برد	
	تضاد منافع و موازی کاری ساختارهای اداری و اجرایی شهر جدید گلبهار	فساد اداری و تخلفات اجرایی	استقرار نداشتن نظام حکمروایی خوب در نظام مدیریتی شهر جدید گلبهار
		اتلاف منابع، سرمایه و پول در پروژه مسکن مهر گلبهار	
		عدم توسعه متوازن حقوق شهروندی و همچنین مدیریت یکپارچه شهری ضعیف	

یافته های کیفی حاصل از مصاحبه ها نشان می دهد همه متخصصان مدیریت شهری در شهرهای جدید بیان کرده اند که یکی از موانع اصلی برای اثربخشی و کارایی طرح های شهری نا کارآمدی و ناتوانی ساختارهای اداری و اجرایی و قانونی هستند. به عبارتی مشارکت کنندگان معتقد بودند که فرایندها و نهادها به دلایل مختلف حمایت لازم برای به نتیجه رساندن پروژه های شهری را ندارند.

شفافیت

شفافیت به عنوان یکی از ابعاد دیگر حکمروایی خوب در برنامه‌ریزی و مدیریت امور شهری، بااهمیت است. به این دلیل که شفاف نبودن زمینه را برای بروز فساد فراهم می‌کند. جدول ۱۰ وضعیت کیفی شاخص شفافیت را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت شفافیت

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
شفافیت	نقش ساختارهای قانونی و سیاسی و اجرایی در عدم شفافیت در گلبهار	فرایندها و نهادها به دلایل مختلف شفاف عمل نمی‌کنند
		نبود شفافیت لازم در قوانین موجود در شهرداری و ... تصمیم‌گیری‌ها در سطح مدیران و بدون در نظرگیری رأی و نظر مردم و مشارکت آنها صورت می‌پذیرد.
		شفاف نبودن عملکرد دستگاه‌های اجرایی، اعتماد شهروندان را به مجموعه‌های مدیریتی شهر و شهرداری کاهش می‌دهد.
		از تبعات شفافیت نبودن عملکرد دستگاه‌های اجرایی در مدیریت شهر جدید گلبهار مثل شهرداری و شرکت عمران، می‌توان رفتارهای رانتی در مواردی نظیر کیفیت قوانین و ضعف حاکمیت قانون نام برد.
ضعف نهادهای مشارکتی در نبود شفافیت در شهر جدید گلبهار	ضعف نهادهای مشارکتی در نبود شفافیت در شهر جدید گلبهار	نبود شفاف‌سازی از سطح کلان تا خرد در کشور
		آگاه نبودن شهروندان از حقوق شهروندی خود و بی‌توجهی به آینده خود، زمینه را برای پنهان‌کاری مسئولان فراهم می‌کند.
		نبود نظام حکمروایی خوب در نظام مدیریتی شهر جدید گلبهار زمینه‌های شفاف نبودن را فراهم می‌کند.
		رسانه‌های گروهی مثل رادیو، تلویزیون، مطبوعات و اخیراً هم فضای مجازی در شفاف نبودن نقش دارند.
		پنهان‌کاری مسئولان و ضعف انجمن‌های مردمی زمینه را برای بروز فساد فراهم می‌کند.

همان‌طور که در این جدول ملاحظه می‌شود همه متخصصان مدیریت شهری در شهرهای جدید بیان کرده‌اند که شفافیت در نهادهای مدیریتی شهر جدید گلبهار وضعیت مطلوبی ندارد و این معضل تنها گریبان‌گیر شهر گلبهار نیست بلکه کل نظام اجرایی کشور با آن درگیر است؛

به عبارتی مشارکت‌کنندگان معتقد بودند که یکی از دلایل شفاف نبودن، ساختارهای قانونی و اجرایی است.

قانونمندی

یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که قانون‌مداری یکی دیگر از ارکان مهم و اساسی حکمروایی خوب شهری است که عموماً به معنای خط مشی زندگی افراد و با هدف برقراری نظم و انضباط در جامعه تدوین و برحسب فعالیت‌ها در جامعه به‌ویژه در جوامع مدرن امروزی به حقوق اداری (حقوق و مقررات شهری و...)، تجاری، کیفری و... تقسیم می‌شود. جدول ۱۱ وضعیت کیفی شاخص قانونمندی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت قانونمندی

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
قانون‌مداری	آگاهی کافی نداشتن شهروندان از قوانین و مقررات در شهر جدید گلبهار	افراد به اندازه کافی از قوانین آگاهی ندارند و این آگاهی نداشتن و ناآگاهی آن‌ها از حقوق و قوانین شهری و... موجب سوء برداشت آن‌ها می‌شود.
		آگاهی ناکافی از قوانین نتیجه مقاومت شهروندان در برابر پذیرش عمومی قانون است
	نداشتن پاسخگویی مناسب و بی‌اعتمادی شهروندان به قوانین در شهر جدید گلبهار	از تبعات شفاف نبودن در دستگاه‌های اجرایی مدیریتی شهر جدید گلبهار مثل شهرداری و شرکت عمران می‌توان رفتارهای رانتی در مواردی نظیر کیفیت قوانین و ضعف حاکمیت قانون نام برد.
		وقتی که ما در نهادهای اجرایی یک سیستم پاسخگویی مناسب نداشته باشیم، قانون‌مداری مردم کاهش پیدا می‌کند و احساس می‌کنند قوانین ناکارآمد هستند
		قانون باید بی‌طرف باشد و تمام اقشار جامعه را دربرگیرد
		به‌کارگیری برخی نیروهای غیر متخصص در مجموعه ادارات باعث شده است تا پاسخگویی و تکریم ارباب رجوع کاهش یابد
		در نتیجه پاسخگویی نامناسب، بی‌اعتمادی روی می‌دهد و بی‌اعتمادی، قانون‌گریزی و بدبینی مردم را در پی دارد.

با جمع‌بندی دیدگاه‌های کارشناسان و متخصصان در حوزه شهرهای جدید در گلبهار این پژوهش به این نکته رسیده است که در بسیاری از موارد قانون‌مداری نتیجه آگاهی است و مردم نقش اصلی را در این سیستم دارند. آنچه که در این سیستم مهم است احقاق حقوق تمامی ذی‌نفعان و تغییر موقعیت مردان سیاست و مسئولان اجرایی از حالت انحصار به متعامل و مشارکت‌جو است.

پاسخگویی و مسئولیت

براساس مشاهدات و مصاحبه‌های صورت‌گرفته از کارشناسان و مدیران و متخصصان شهرهای جدید، وضعیت پاسخگویی و موانع آن بررسی شده است. جدول ۱۲ وضعیت کیفی شاخص پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری	شفاف نبودن و قانون‌گریزی و نقش آن در کاهش پاسخگویی و مسئولیت در شهر جدید گلبهار	برخی مسئولین با قانون‌گریزی به سادگی از زیر بار مسئولیت‌های بزرگ شانه خالی کرده‌اند.
		از عوامل عمده مسئولیت‌گریزی مردم، قانون‌شکنی و سوءاستفاده برخی از مقام‌های مسئول دولتی و اجرایی است.
		نظام اداری سالم نظامی پاسخگو و مسئولیت‌پذیر است و تمام پرسنل و نیروهای همکار وظایف خود را به‌نحو خوبی انجام می‌دهند، مسئولان همه به‌صورت شفاف عمل می‌کنند
		پاسخگویی از تبعات شفافیت و قانون‌مداری است و دلیل ضعف این سیستم در ادارات، نهادینه نشدن فرهنگ پرسشگری در کشور است.
	نبودن شایسته‌سالاری و فساد و نقش آن در کاهش پاسخگویی و مسئولیت در شهر جدید گلبهار	نبودن شایسته‌سالاری در استخدام‌ها و ورود برخی افراد غیر متخصص به پست‌های خدمت‌رسان و محدود کردن بخش‌های خصوصی اقتصادی و... زمینه را برای کاهش پاسخگویی در دستگاه‌های خدمتی شهرها و در نتیجه ضعف سیستم پاسخگویی فراهم می‌کند
		فرهنگ پاسخگویی کاهش یافته است
		رسانه‌ها و مطبوعات مستقل در راستای شفاف‌سازی عملکرد مسئولان وجود ندارد

آنچه که از ابعاد حکمروایی خوب شهری تاکنون دریافت می‌شود این است که یک رابطه متقابل و چندسویه‌ای بین تمام آن‌ها برقرار است؛ به گونه‌ای که ضعف در هر کدام از آن‌ها بر ابعاد دیگر تأثیر می‌گذارد؛ ضعف در شفافیت بر قانون‌مداری تأثیر می‌گذارد، قانون‌گریزی زمینه‌ای برای عدم پاسخگویی فراهم می‌کند و پاسخگویی از ارکان اصلی احساس رضایتمندی افراد است و از عواملی که می‌تواند آن را نتیجه‌بخش نسازد نبود تخصص‌گرایی و شایسته‌سالاری در دستگاه‌های اداری است.

جهت‌گیری توافقی

یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که لازمه اعمال مدیریت صحیح در شهرها و کلان‌شهرها، داشتن نگاهی جامع و علمی به مسائل است. لازمه موفقیت نهادهای مدیریتی شهر عدم تک‌روی در امور و تصمیم‌گیری‌ها و بها دادن به خرد جمعی است. تصمیم‌های خردمندانه هم بر پایه خرد جمعی، مشورت و استفاده از دانش، هوش، حافظه و خرد دیگران گرفته می‌شود. جدول ۱۳ وضعیت کیفی شاخص جهت‌گیری توافقی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت جهت‌گیری توافقی

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
جهت‌گیری توافقی	لزوم هماهنگی میان نهادهای مدیریتی شهر در تهیه طرح‌های توسعه شهری در شهر جدید گلبهار	شهر جدید گلبهار به دلیل شرایط خاص خود، یک نسخه از قبل پیچیده‌ای بوده است. بدون مشورت‌خواهی از شهرداری و شورا (از قبل وجود نداشته است) شرکت عمران ساخت و سازها را شروع کرده است.
		نقطه مقابل وحدت نظر در مدیریت شهری، پراکندگی در دیدگاه‌ها درباره اداره شهر است و معمولاً شهرهایی که با نهادهای مختلف اداره می‌شوند مثل شهر جدید گلبهار، هم شرکت عمران و هم شهرداری و... در اداره آن دخیل هستند
		تفکیک وظایف سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین نظارت و اجرا در بعضی مواقع اتفاق نیفتاده است و این از عوامل اصلی بر سر راه جهت‌گیری توافقی و روند مدیریت یکپارچه شهری است

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
لرزم اعتماد به شهروندان و تقویت انجمن‌های محلی در راستای خرد جمعی در شهر جدید گلبهار	اجماع نظر کار ساده‌ای نیست. آنچه که کار جهت‌گیری توافقی را در نهادهای مدیریتی شهر جدید گلبهار سخت و دشوار می‌کند وجود چندین طرف با مواضع گوناگون مثل شهرداری، شرکت عمران، بخش‌داری و... است	جهت‌گیری توافقی در نهادهای مدیریتی شهر جدید گلبهار بدون در نظرگیری انجمن‌های محلی در شهر و شورای یاری‌های محلات شهر کاری سخت و دشوار است.
	باید اعتماد را در ابعاد اجتماعی و نهادی در شهر جدید گلبهار تقویت کرد و متأسفانه در این زمینه هنوز ضعف‌هایی دیده می‌شود.	متأسفانه در اداره شهرهای کشور ما، هنوز موازی‌کاری و بروکراسی پیچیده وجود دارد و این باعث سردرگمی شهروندان شده است. شهروندان با دیدن این معضلات کمتر به نهادها اعتماد می‌کنند.

در نتیجه باید گفت، جهت‌گیری توافقی از تبعات یک نظام با مدیریت یکپارچه شهری در یک حکومت با حکمروایی خوب است که برآیند آن عملکرد مناسب دستگاه‌های اجرایی و مدیریتی و بهره‌وری بالای طرح‌های توسعه شهری است، به این دلیل که نبود اجماع در خرد جمعی زمینه را برای بروز فساد و بی‌اعتمادی به قوانین فراهم می‌کند.

عدالت محوری

یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که مدیران شهری و کارشناسان برنامه‌ریزی شهری باید ملاحظات عدالتی را در تمام برنامه‌ها و طرح‌های توسعه شهری در شهرها و کلان‌شهرهای بزرگ کشور در نظر بگیرند و نگاه عدالتی باید از وظایف غیر قابل انکار آنها باشد. جدول ۱۴ وضعیت کیفی شاخص عدالت را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت عدالت محوری

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
عدالت محوری	احساس تبعیض در توزیع امکانات و خدمات شهری در شهر جدید گلپهار	شهروندان از نبودن برخی از امکانات پایه‌ای و مهم گلابه‌مند هستند؛ حتی مسبب اصلی را نهادهای مدیریتی خود شهر گلپهار نمی‌دانند بلکه دولت می‌دانند
		احساس تبعیض در توزیع امکانات و خدمات شهری مثل بیمارستان و ...
		با افزایش پیچیدگی مسائل در شهر جدید گلپهار، متأسفانه امکان اداره امور، به صورت انفرادی و آمرانه فراهم شده است
		کوشش برنامه‌ریزی شهری در قالب علم جغرافیا فراهم آوردن محیط زیست مناسبی برای زندگی در شهرها است و در این مسیر می‌کوشد تا نحوه توزیع امکانات و خدمات شهری را تحلیل فضایی کند
	لزوم بازبینی طرح‌های جامع و تفصیلی شهر جدید گلپهار در راستای عدالت محوری	برای برقراری عدالت شهری باید طرح‌های توسعه شهر جدید گلپهار به روز و بازبینی انجام شود .
		در واقعیت اکنون بعد از گذشت چندین سال این شهر نتوانسته است به اهداف اصلی خود دست یابد و رشد جمعیتی آن نسبت به چشم‌انداز آینده خود بسیار محدود است.
		در شهر جدید گلپهار نیاز به یک سیستم مدیریتی قدرتمند محلی است که بتواند با دیدگاه عقلایی و تکیه بر تیم مشورتی قوی طرح‌ها و پروژه‌هایی را که از قبل برای توسعه شهر در نظر گرفته‌اند به چالش بکشد

همچنان که جدول نشان می‌دهد عدالت فضایی و عدالت اجتماعی در شهرها تأمین‌کننده منافع تمام شهروندان از طریق گسترش منابع و امکانات در تمام سطح شهر، بدون هرگونه تبعیض است و طرح‌های توسعه شهری ابزاری هستند که دولت‌های ملی و محلی، آن‌ها را به منظور هماهنگی در گسترش و توسعه شهرها تهیه می‌کنند.

بینش راهبردی

آنچه که امروزه به‌عنوان هدف نهایی بیشتر طرح‌ها و برنامه‌های توسعه شهری در دنیا مطرح می‌شود ارتقای وضعیت کیفیت زندگی شهری است و این مسئله حیاتی در طرح‌ها و چشم‌اندازهای بلندمدت از رهگذر بینش راهبردی و استراتژیک نهادهای مدیریتی شهرها انجام می‌شود.

جدول ۱۵. طبقات توصیفی و فضای نتیجه وضعیت بینش راهبردی

مأخذ: مطالعات میدانی نگارندگان، ۱۳۹۸

افق بیرونی	افق درونی، عنصر ثابت (کانون توجه)	افق درونی، عنصر متغیر (اجزای کانون توجه)
بینش راهبردی	روزمرگی تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌های توسعه شهر جدید گلبهار	در بیشتر شهرهای ایران من جمله گلبهار طرح‌ها و برنامه‌های توسعه شهری دچار روزمرگی شده‌اند، یعنی فقط بحث التیام موقت به معضلات شهری است.
		شهر گلبهار برای حل معضلات شهری کلان‌شهر مشهد به وجود آمد و هنوز هم آن چنان که باید نتوانست باری از دوش کلان‌شهر مشهد بردارد.
		شهر جدید گلبهار هم که براساس طرح جامع شهری که در سال‌های ۱۳۷۲ - ۱۳۷۴ مه‌رازان توسعه خود را ایجاد کرده است و اغلب بدون بینش راهبردی درست بوده است متأسفانه گذر زمان کارایی طرح‌ها را از بین می‌برد و نیاز به بینش راهبردی دارند.
بینش راهبردی در نهادها	ثبات نداشتن مدیریتی، علت ضعف بینش راهبردی در نهادها	به‌منظور اجرای بازنگری طرح‌های توسعه شهر ابتدا باید شرایط و زیرساخت‌های آن فراهم شود و نکات مبهم آن برطرف شود و با یک بینش باز و راهبردی چشم‌انداز توسعه شهر را روشن کرد. ثبات نداشتن مدیریت در منطقه گلبهار در بسیاری از موارد موجب ناتمام ماندن فرایندها و طرح‌های بلندمدت توسعه‌ای در محل و از بین نرفتن محرومیت در محله‌های شهر می‌شود.

یافته‌های کیفی حاصل از مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که در واقع، پیگیری برنامه‌های درازمدت به‌طور پیوسته و حاکم بودن تفکر و برنامه‌ریزی استراتژیک در نهادهای مدیریتی و اجرایی شهرها وابسته به این است که عمر مدیریتی این نهادها بسیار کوتاه نباشد و با بسترسازی لازم

جهت اعتمادسازی مردم به مجموعه مدیریتی شهر آن‌ها را نیز در هم‌فکری در تهیه طرح‌های استراتژیک شهر دعوت کرد. چراکه استفاده‌کنندگان نهایی از طرح‌ها و برنامه‌های شهر مردم هستند.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بنابر هدف پژوهش که تحلیل جایگاه حکمروایی خوب شهری با تلفیق روش‌های کمی و کیفی در شهر جدید گلبهار است؛ یافته‌ها نشان می‌دهد، وضعیت کلی شاخص‌های حکمروایی در وضعیت ضعیف تا متوسط ارزیابی می‌شود. با این توضیح که از نظر شهروندان و مدیران، شاخص مشارکت با تحلیل کمی در محدوده متوسط است. در این خصوص تحلیل کیفی نیز نشان می‌دهد در حوزه مشارکت، نبود انگیزه و حس تعلق مکانی نداشتن شهروندان و شفاف نبودن قوانین و اعتماد نداشتن شهروندان به مسئولان در شهر جدید گلبهار باعث شده است تا مشارکت در شهر جدید گلبهار سطح ضعیف تا سطح متوسط ارزیابی شود. همچنین شاخص اثربخشی و کارایی به حد مطلوب نرسیده است و در وضعیت متوسط است. یافته‌های کیفی مؤید این مطلب بوده و نشان می‌دهد که فرایندها و نهادها به دلایل مختلف حمایت لازم برای به نتیجه رساندن پروژه‌های شهری را ندارند و مسئولان در تهیه و اجرای طرح‌های توسعه شهری و سایر پروژه‌ها مردم را نامحرم خود می‌دانند که این امر باعث نبودن توسعه متوازن حقوق شهروندی و همچنین ضعیف شدن مدیریت یکپارچه شهری شده است. شفافیت هم به‌عنوان یکی از ابعاد دیگر حکمروایی خوب در برنامه‌ریزی و مدیریت امور شهری در وضعیت نامطلوب گزارش شده است. از نگاه کیفی یکی از دلایل شفاف نبودن، ساختارهای قانونی و اجرایی است. از دیدگاه کمی قانونمندی نیز در وضعیت نامطلوب گزارش شده است و تحلیل‌های کیفی هم نشان می‌دهد که ناآگاهی کافی شهروندان با قوانین و مقررات و پاسخگویی نامناسب مسئولان و بی‌اعتمادی شهروندان به قوانین در شهر جدید گلبهار در نامطلوب بودن وضعیت قانونمندی نقش دارند. پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری نیز از نگاه شهروندان و مدیران در حد متوسط ارزیابی شده است و دلیل آن از نگاه کیفی، نبودن شفافیت و قانون‌گریزی در شهر جدید گلبهار و نبودن شایسته‌سالاری و فساد و نقش آن در کاهش پاسخگویی و مسئولیت گزارش شده است. جهت‌گیری توافقی که لازمه موفقیت نهادهای مدیریتی شهر است از نظر

شهروندان و مدیران در وضعیت متوسطی است و به حد مطلوب نرسیده است. در این راستا تحلیل‌های کیفی آن را تأیید کرده و نشان می‌دهد لزوم هماهنگی میان نهادهای مدیریتی شهر در تهیه طرح‌های توسعه شهری در شهر جدید گلپهار و لزوم اعتماد به شهروندان و تقویت انجمن‌های محلی در راستای خرد جمعی برای رسیدن به وضعیت مطلوب باید فراهم شود. براساس تحلیل‌های کمی، عدالت‌محوری هم در حالت مطلوب نبوده است. تحلیل‌های کیفی در این خصوص نشان می‌دهد شهروندان از وجود نداشتن برخی از امکانات پایه‌ای و مهم گلایه‌مند هستند، حتی مسبب اصلی را نهادهای مدیریتی خود شهر گلپهار نمی‌دانند بلکه در برخی موارد مسبب را دولت می‌دانند. در شهر جدید گلپهار نیاز به یک سیستم مدیریتی قدرتمند محلی است که بتواند با دیدگاه عقلایی و تکیه بر تیم مشورتی قوی طرح‌ها و پروژه‌هایی را که از قبل برای توسعه شهر در نظر گرفته‌اند به چالش بکشد.

برای جمع‌بندی مباحث پژوهش باید گفت، شاخص‌های ۸ گانه حکمروایی خوب شهری سنجش شد که بر این اساس از میان تمام ابعاد حکمروایی خوب شهری شاخص قانونمندی بیشترین میانگین را با عدد ۳۷ / ۳ کسب کرده است. درمقابل، ابعاد شفافیت و مسئولیت‌پذیری میانگین یکسانی را با عدد ۴۷ / ۲ کسب کرده‌اند که کمترین میزان نسبت به سایر ابعاد است. از نظر کارشناسان، بعد مشارکت نسبت به سایر ابعاد میانگین ۶۸ / ۲ و بعد جهت‌گیری توافقی با اندکی اختلاف با میانگین ۷۵ / ۲ را گزارش می‌دهد که در وضعیت موجود، رتبه کمی را دارا هستند که نشان می‌دهد کارشناسان شهری این دو بعد را در حکمروایی خوب شهری نظام مدیریتی شهر جدید گلپهار کمتر در نظر دارند. درمقابل، بعد عدالت همه‌جانبه با میانگین ۲۹ / ۳، مسئولیت‌پذیری و قانونمندی با میانگین ۲۴ / ۳ بیشترین میانگین را در مقوله حکمروایی خوب شهری کسب کرده‌اند. در ادامه فرضیه پژوهش مبنی بر نامطلوب بودن وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان و کارشناسان در شهر جدید گلپهار آزموده شد که نتایج تحلیل‌های کمی نشان می‌دهد که بسیاری از شاخص‌ها در سطح متوسط و برخی شاخص‌ها نامطلوب هستند؛ بنابراین به‌طور کلی فرضیه پژوهش تأیید می‌شود.

در ادامه روند پژوهش نتایج تحلیل کیفی مفاهیم حکمروایی خوب شهری در قالب طبقات توصیفی به صورت جدول‌هایی ارائه شد و می‌توان نتیجه گرفت بیشتر نقص و نارسایی‌هایی که

ابعاد حکمروایی در نظام مدیریتی شهر جدید گلبهار با آن دست‌به‌گریبان هستند نبودن انگیزه و حس تعلق مکانی نداشتن شهروندان؛ شفاف نبودن قوانین و اعتماد نداشتن شهروندان به مسئولان؛ ناکارآمدی و ناتوانی ساختارهای اداری و اجرایی و قانونی؛ تضاد منافع و موازی‌کاری ساختارهای اداری و اجرایی؛ آگاهی کافی نداشتن شهروندان از قوانین و مقررات؛ نبودن شایسته‌سالاری و نقش آن در کاهش پاسخگویی؛ روزمرگی تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌های توسعه شهر و... است. در زمینه بررسی وضعیت شاخص‌های حکمروایی خوب شهری تحقیقات دیگری نیز در ایران انجام شده است که نتایج آن همسو با یافته‌های پژوهش حاضر است. به‌عنوان مثال، موحد و سایر همکاران مقاله‌ای با عنوان «بررسی حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه منطقه ۱۹ شهرداری تهران)» در سال ۱۳۹۳ انجام داده‌اند و نتایج حاصل از پژوهش بر پایه مدل تاپسیس و آزمون‌های آماری حاکی از آن است که تنها ۲۴ درصد از محله‌ها دارای وضعیت حکمروایی خوب هستند. همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به آزمون T-TEST متغیر حکمروایی خوب شهری مقدار ۱۹/۸۶۴۵- از سطح متوسط میانگین‌ها پایین‌تر بوده و این موضوع نیز نشان می‌دهد که در محله‌های نمونه، سطح حکمروایی خوب در حد مناسبی نیست. همچنین در این زمینه حسینی تحقیق دیگری با عنوان «تحلیل شاخص‌های حکمروایی خوب شهری با تأکید بر نظرات شهروندان و مدیران در تربت حیدریه در سال ۱۳۹۵» انجام داده است. یافته‌های تحقیق گویای آن است که امتیاز کلی شاخص حکمروایی از نظر شهروندان برابر با ۱/۹۸ و از نظر کارشناسان برابر با ۲/۳۵ است که گویای وضعیت نامطلوب حکمروایی شهری از نظر هر دو گروه است.

به‌طورکلی، موانع مهم موفق نبودن شهر جدید گلبهار را می‌توان پیش‌بینی‌های نادرست جمعیتی، نبودن زیرساخت‌های مناسب، نارضایتی شهروندان و نبودن میل ماندگاری در شهر، نبودن روابط منسجم اجتماعی و حس همسایگی میان شهروندان و شاخص‌های نامناسب کیفیت زندگی دانست.

در راستای ارتقای وضعیت حکمرانی خوب شهری در شهر جدید گلبهار، راهکارهای زیر

پیشنهاد می‌شود:

- ۱- ایجاد و اجرای مدیریت یکپارچه شهری و هماهنگ‌سازی بین سازمان‌های درگیر در مدیریت و خدمت‌رسانی به شهر جدید گلپهار که این مهم در گرو استقرار خرد جمعی در سیستم مدیریت شهری است؛
- ۲- تقویت نقش گروه‌های محلی و سمن‌ها در شهر جدید گلپهار در راستای پذیرش و فرصت‌دهی به شهروندان به مشارکت در سرنوشت خود؛
- ۳- پرهیز از موازی‌کاری سازمان‌ها و نهادهای مدیریتی و خدمت‌رسان به شهروندان شهر جدید گلپهار، حل کردن اختلاف بین آن‌ها، شفاف‌سازی وظایف آن‌ها و ایجاد همکاری متقابل بین شهرداری و شرکت عمران شهر جدید گلپهار؛
- ۴- توجه به صنعت گردشگری به‌عنوان صنعتی پویا، پاک، زاینده و با قدرت اشتغال‌زایی بالا؛ به گونه‌ای که اکثر شهروندان شهر جدید گلپهار دلیل اصلی مهاجرت خود را به این شهر جدید هوای پاک این منطقه و سکوت و آرامش این شهر بدانند.
- ۵- پیگیری دوباره مسکن مهر و ساختن مسکن‌ها در شهر جدید گلپهار با پیمان‌کاران با وجدان؛
- ۶- فراهم کردن بستر برای استقرار نظام حکمروایی خوب شهری به گونه‌ای که سه نهاد مردمی (گروه‌های محلی)، اقتصادی (بازار و بخش خصوصی) و سیاسی (دولت) در همکاری متقابل با هم به‌صورت شفاف عمل کنند؛
- ۷- لزوم اهمیت دادن به برنامه‌ریزی‌های مشارکتی و درک اهمیت نقش مشارکت شهروندان در برنامه‌ریزی‌های صورت‌گرفته و تشکیل گروه‌های هم‌فکر و همکار در شهر جدید گلپهار.

کتابنامه

۱. آریان، ع. (۱۳۸۹). معرفی روش تحقیق کیفی - نظریه‌مبنایی. علوم اجتماعی، (۲۵)، ۸۶-۹۵.
۲. ابراهیم‌زاده، ع.، رهنما، م.، و نگهبان مروی، م. (۱۳۸۴). تحلیلی بر ضرورت شکل‌گیری و نقش شهر جدید گلپهار در تمرکززدایی از مادر شهر مشهد. مجله علمی- پژوهشی صفا، ۱(۴)، ۲۳-۴۵.
۳. ابراهیم‌زاده، ع.، زارع، م.، و اسماعیل‌زاده، ه. (۱۳۹۰). بررسی نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی در پویایی اقتصاد شهری با تأکید بر حکمروایی خوب شهری (نمونه مورد مطالعه: کلان‌شهر زاهدان). مقاله ارائه‌شده در اولین کنفرانس اقتصاد شهری ایران، دانشگاه فردوسی مشهد.

۴. بازرگان هرندی، ع. (۱۳۸۷). روش تحقیق آمیخته: رویکردی برتر برای مطالعات مدیریت. نشریه دانش مدیریت، ۲۱ (۸۱)، ۱۹-۳۶.
۵. بختیاری، ص. (۱۳۸۲). *تحلیلی از توزیع درآمد با استفاده از روش پارامتریک*. تهران: وزارت امور اقتصادی و دارایی.
۶. برک‌پور، ن. (۱۳۸۶). حکمروایی خوب شهری و نظام اداره شهرها در ایران. در *مجموعه مقالات کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری* (صص. ۵۱۷-۴۹۱). تهران.
۷. برک‌پور، ن.، و اسدی، ا. (۱۳۸۸). *مدیریت و حکمروایی شهری*. تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
۸. تقوایی، ع.، و تاجدار، ر. (۱۳۸۸). درآمدی بر حکمروایی خوب شهری در رویکردی تحلیلی. *فصلنامه مدیریت شهری*، (۲۳)، ۴۱-۵۷.
۹. حکیمی، م. ر. (۱۳۷۶). حقوق و عدالت. *نقد و نظر*، (۲ و ۳)، ۴۴.
۱۰. خمر، غ. (۱۳۹۰). *اصول و مبانی جغرافیای شهری* (چاپ سوم). تهران: نشر قومس.
۱۱. رحمانی، م. (۱۳۹۱). *کلان‌شهر: ویژگی‌ها و مفاهیم*. تهران: انتشارات امید انقلاب.
۱۲. سیف‌الدینی، ف.، نادری مایوان، ر.، احمدی، م.، و زارعی، م. (۱۳۹۷). تحلیل مشارکت شهروندی و رابطه آن با تکالیف و رضایتمندی شهروندان در شهر جدید گلپهار (با تأکید بر مشارکت در کاربری اراضی). *فصلنامه شهر پایدار*، ۱ (۳)، ۳۵-۴۹.
۱۳. شکویی، ح. (۱۳۹۲). *جغرافیای اجتماعی شهرها - اکولوژی اجتماعی شهر* (چاپ هفتم). تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
۱۴. شکویی، ح. (۱۳۹۱). *دیدگاه‌های نو در جغرافیای شهری* (جلد ۱، چاپ پانزدهم). تهران: انتشارات سمت.
۱۵. صفایی‌پور، م.، امانپور، س.، و نادری چگنی، ز. (۱۳۹۲). ارزیابی و تحلیل میزان تحقق‌پذیری حکمرانی خوب شهری در شهر خرم‌آباد. *فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس*، ۵ (۱۷)، ۱۳-۲۴.
۱۶. کاظمی، م. (۱۳۸۶). *مدیریت گردشگری* (چاپ اول). تهران: نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۱۷. کاظمیان، غ. (۱۳۷۳). *طراحی سیستم مدیریت شهری مناسب شهرهای ایران* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای). دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۱۸. کاظمی دارافشانی، ا.، و شفیع‌ی، ز. (۱۳۹۴). بررسی عملکرد شهرداری‌ها از دیدگاه حکمروایی خوب شهری (نمونه مورد مطالعه: شهر جدید فولادشهر). مقاله ارائه شده در کنفرانس بین‌المللی

- دستاوردهای نوین در مهندسی عمران، معماری، محیط زیست و مدیریت شهری، تهران، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ویرا.
۱۹. مرکز آمار ایران. (۱۳۸۵). *گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن*. بازیابی از <https://amar.org.ir>
۲۰. مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). *گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن*. بازیابی از <https://amar.org.ir>
۲۱. مرکز سکونت‌گاه‌های انسانی سازمان ملل متحد (هابیتات). (۲۰۰۱). *شهرها در فرایند جهانی شدن*، گزارش جهانی سکونت‌گاه‌های انسانی (ر. پورخرمند و دیگران، مترجمان) (چاپ اول). مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران.
۲۲. موحد، ع.، کمانرودی، م.، ساسان‌پور، ف.، و قاسمی کفرودی، س. (۱۳۹۳). بررسی حکمروایی خوب شهری در محله‌های شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۹ شهرداری تهران). *فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری*، ۲ (۷)، ۱۷۶-۱۴۷.
۲۳. مهندسین مشاور مهران. (۱۳۷۷). *طرح تفصیلی شهر جدید گلپه‌ار، مرحله اول* (جلد اول). گزارش مطالعات برنامه‌ریزی و طراحی، وزارت مسکن و شهرسازی.

24. Pierre, J. (2005). Comparative urban governance: Uncovering complex causalities. *Urban Affairs Review*, 40(4), 446-462.
25. Stewart, K. (2006). Designing good urban governance indicators: The importance of citizen participation and its evaluation in Greater Vancouver. *Cities*, 23(3), 196-204.
26. UN-Habitat. (2001). *Tools to support participatory urban decision-making*. Retrieved from <http://www.unhabitat.org/pmss/listItemDetails.aspx?publication>